

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT.

Dr. BALÁS TIBOR őrnagy

Lovak etetése-itatása

Amennyire fontos lovaink takarmányozásánál a takarmányok minősége és mennyisége, annyira lényeges a rendszeres időben való etetés-itatás. A következőkben erről a fontos kérdéstről lesz szó, kihangsúlyozva a rendszeres etetés-itatás, a jó emésztés és a lovak erőállapota közötti összefüggéseket.

A lovaknak, a végzett munka fáradalmainak kiheveréséhez megfelelő pihenésre és az erővesztés pótlására táplálkozásra van szükségük. A lovaknak megfelelő erőállapotban való tartásához sok más körülmény mellett elsősorban a kellő takarmányozás és rendszeres itatás szükséges.

Lóállományunk részére a takarmányok mennyiségét úgy nyári, mint téli időszakra pontosan megszabja az 1949. évi december 21-én kelt 34. számú Honvédségi Közlönyben megjelent 658.649/Htpszf. 1/a. — 1949. sz. körrrendelet, amely a I. és II. Takarmányozási Táblázatban a honvédség mindenféle használati lovára (hátas, hámos, málhás, stb.) pontosan előírja a zab, kukorica, árpa, széna és alomszalma adagokat grammokban kifejezve.

A takarmányok mennyiségéről így nem teszünk említést és inkább oly szempontokról fogunk beszélni, melyek betartása fontos a lovak etetés-itatásánál.

Elsőnek a lovak itatásáról emlékezünk meg: a ló ivóvíz-szükséglete a takarmányok száraz anyagtartalmától függ és általában napi 25—40 liter. Naponta legalább háromszor, nyári melegben 7—8-szor kell itatni. Ha a lovak nagyon kifáradtak vagy kiéheztek, úgy az etetést a szálastakarmánnyal kell kezdeni, nehogy a takarmányt túlmohón fogyasszák (szemest) és ha a nagyon kifáradt ló lehűlése után sem eszik, úgy kínáljuk meg kevés vízzel. Itatni etetés után vagy közben szokás, többnyire 15 perccel az etetés után. Tiszta abrak vagy zöldtakarmány etetésénél azonban az etetés előtt kell itatni. Az itatás mindig legyen bőséges, azonban a túlságos sok vízitatás nagy hasat fejleszt és a szervezetet elpetyhíti és betegségekkel szemben fogékonyabbá teszi.

Az ivóvíz tiszta, szagtalan, átlátszó, 10—14 Celsius fok hőmérsékletű legyen. Mocsarak, ismeretlen kutak, közös vályuk vize gyakran veszélyes járványoknak kiindulási pontja lehet. Az ivóvíz minőségét, illetőleg a ló kényesebb, mint bármelyik más gazdasági állatunk és ha bármi szagot vagy ízt érez rajta, már nem iszik belőle. Mint említettük, nyáron többször, sőt nagy hőségben vagy menetek alatt ajánlatos néha 2 óránként is itatni: ez a lovakat ilyenkor nagyon felfrissíti és fokozza a teljesítőképességet. Felhevült lovakat itatni nem szabad, meg kell várni a lecsendesedést. Kimelegedett lovat ne itassunk, ha ez mégis szükséges, akkor utána azonnal mozgassuk a lovat, így nem lesz semmi baja. A répa, melasz, zöldtakarmányok, pihenő vagy lassú munka és hideg idő csökkenti a vízszükségletet: míg a nedvszegény, szálas- és szemestakarmányok, intenzív vagy szokatlan munka, nagy meleg fokozzák az ivóvízszükségletet. Télen az istállókban egyik etetéstől a másikig az itatóvedrekben hagyjunk állni vizet és azt itassuk.

Ujabb megfigyelések szerint a felvett táplálékok 4 óra múlva hagyják el a lovak gyomrát és annál jobb az emésztés, minél kevesebb vizet (1 liter vagy még ennyit sem) adunk etetés előtt vagy közben. Ugyanis az emésztőnedvek kiválasztása a gyomorban etetés közben igen élénk és ez előnyös körülmény a jó emésztésre: az etetés előtti vagy közbeni bőséges itatás azért sem célszerű, mivel a felhígult táplálék a gyomorból így gyorsabban tovább megy a belek felé.

Fontos mindig az, hogy békeelhelyezésben az etetés-itatás mindig ugyanazon időpontban és ugyanazon megszokott fázisban történjék. A takarmányokat és vizet szükségtelenül ne változtassuk. Ha pedig változtatni bármi ok miatt szükséges, akkor

bizonyos átmenetet kell betartani: a régi és új szalast és régi és új szemest keverni kell.

Igy áttérve a gyakorlati takarmányozás ismereteinek összefoglalására megemlítendő, hogy lovainknál okvetlenül kerülni kell az ismeretlen származású, nem egészen megbízható takarmányokat: az erős szomjúságot okozó, a nagyobb vízfelvétele ösztönző, a gyomrot megterhelő, a poros, dohos, penészes és erjedésnek induló takarmányokat. Az etetés után legalább 2 óra, hosszaiig hagyjuk pihenni a lovakat, mert a munka az emésztőszervekből is több vért von el és így megáll, vagy lassul az emésztés. Igen gyakori és súlyos kólikás betegségek származnak a jóllakott és azonnal nagyobb munkára hajtott lovaknál.

Magától értetődő körülmény az, hogy a lovakat még egyforma minősítés esetén sem (hámos lovakat) célszerű egyformán etetni, hanem mindegyiket munkája arányában és erőállapotának megfelelően. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a jobb kondíciót tartó lótól elvonható egy kevés szemes lótap a gyengébb javára, továbbá, ha a könnyebb munkát végző ló nehezebbet fog végezni, erre eleve elő kell készíteni a lovat több szemes adásával, viszont több egymást követő pihenőnapon vonjunk le az abrakból, nehogy kólikás megbetegedések vagy benuulásos vérvizelés álljon elő.

A lovakat — minthogy a gyomor aránylag kicsiny — háromszor szokás etetni. A kétszeri etetés esetén ugyanis az etelési közők túlhoszúak lennének, aminek következtében a kiéhezett ló túlmohón ennie és rosszul ráгна, ez a körülmény pedig ugyancsak kólikára vezetne.

Röviden még ki fogunk térni a nyári takarmányok kérdésére. A zöldtakarmányokat a lovak szívesen fogyasztják, mivel több íz- és zamatanyagot tartalmaznak, mint a száraz szalastakarmányok. Bőségesen nyujtanak a szerves tápanyagokon kívül A és B-vitamint, ásványi tápanyagokat, így különösen a savbázis-egyensúly biztosítására földalkálisokat, amire a foszforsavdús magvakat (abrakot) fogyasztó lónak különösen szüksége van. Diétás hatásuknál fogva is a zöldtakarmányok hasznára vannak az emésztésnek és nem utolsósorban anyagi szempontból is javasolt a zöldtakarmányok adása: a ló szervezetébe juttatjuk azt a 30—40 százalék tápanyagot is, mely a szénaszáritás közben elveszne és így megnyerjük azt az energiamennyiséget, amennyivel a belőlük készült széna rágási és emésztési munkatöbbletképpen jelentkezne. Túlzott az az aggodalom, hogy nem szabadna

a lóval számottevő zöldtakarmányt etetni, mert a szervezete petyhüdt, szivacsos lesz és így elveszti munkaképességét, különösen pedig acélos szívósságát, kitartását és futóképességét. Nem tapasztalható ez az elpetyhüdés sem a melegvérű, sem a hidegvérű lovaknál, ahol rendszeresen etetnek zöldtakarmányokat és legfeljebb a gyors mozgást végző lovaknál indokolt a mérsékelt zöldtakarmány adása, hogy a has teriméje szeriölött ne bővüljön és így a ló ne vigyen magával sok holt tömeget (például ugró- vagy versenylovak). A ló szívesen fogyasztja a rétifű, lucerna, vöröshere, rozs, mohar, baltacim, borsó, bükköny, édes csillagfűt zöldjét, sőt a kukoricacsalamádét is. A zöldtakarmányok mellett természetesen némi szemest is kell a lovaknak adnunk: igen jól bevált adagolás a következő: melegvérű lónak közepes munkára 30 kg lucerna, 2 kg kukoricadara, 1 kg zab, 3 kg árpaszalma naponta. Hidegvérű lónak nehéz munkára: 50 kg zabosbükköny, 3 kg szárított cukorgyári szelet, 1 kg árpadara, 5 kg zabszalma.

